

11 april 1959

U 4020/59 - C 46 - P1/PS9.

PA 9688/17
GEHEIM

Land : West-Duitsland.
Onderwerp : Het Duitse vraagstuk.

Referenties :

Feitelijke datum: April 1959.

Datum van waarneming: Tweede week april 1959.

Bron: Betrouwbaar.

Informant: Functionaris van het Bundeskanzleramt.

Opmerkingen :

Verzonden aan: de Minister van Buitenlandse Zaken.

Aan Zijne Excellentie Prof. Dr L.J.M. BEEL
Minister-President

Plein 1813 no. 4

's-GRAVENHAGE.

West-Duitsland

GEHEIMHET DUITSE VRAAGSTUK

In verband met de wrijving die tussen de Bondskanselier ADENAUER en zijn naaste medewerker Von ECKARDT is ontstaan, werd het volgende vernomen:

1. In de Bondsregering zelf wordt de tendens steeds sterker om de status quo als enig reëel uitgangspunt van de politieke situatie te aanvaarden. Hoe langer hoe sterker begint men in te zien, dat het praten over "hereniging" en "herenigingspolitiek" geen enkele basis in de werkelijkheid heeft. Dat betekent een totaal nieuwe oriëntatie, omdat de Bondsregering sinds haar ontstaan al haar politiek handelen in verband met de hereniging heeft gebracht en er zelfs in geslaagd was om ook de bondgenoten op een dergelijke politiek vast te leggen. Langzamerhand dringt nu zowel bij de bondgenoten (de meest cynischen onder hen hadden dat al eerder begrepen) als bij de Bondsregering het besef door dat het tijd wordt de weg terug naar de realiteit te vinden.

Voor de Bondsregering betekent zulks dat zij het accent van haar politiek ten aanzien van Oost-Duitsland al geleidelijk aan is gaan verleggen van de eis tot nationale hereniging naar de eis van zekere liberalisering binnen het kader van het nu eenmaal bestaande machtssysteem. Dat is ook de eigenlijke achtergrond van de discussie over de vraag of vrije verkiezingen wel of niet als eerste eis moeten worden beschouwd: zolang men de hereniging vooropstelt, zal men dat inderdaad moeten doen - zodra men aan een zekere mate van liberalisering denkt, zal men de eis van vrije verkiezingen een heel eind lager op de agenda kunnen plaatsen.

Tot zover zijn ook ADENAUER en Von ECKARDT het wel eens. Hun verschil van mening ligt in een ander vlak.

2. ADENAUER heeft het gevoel dat de Britse politiek op het ogenblik weliswaar ook uitgaat van die status quo - maar ten onrechte bereid is om, terwille van het handhaven daarvan, concessies te doen. ADENAUER acht concessies terwille van de status quo in twee opzichten gevaarlijk. Ten eerste omdat zulks in feite er op neerkomt, dat men concessies doet zonder tegen-concessies, en als de Sowjets daar eenmaal de smaak van beet hebben, is het spoedig uit met West-Berlijn, de Bondsrepubliek en West-Europa. Ten tweede omdat de concrete concessies die MACMILLAN voorstelt, als zij werkelijk door de Sowjets zouden worden aanvaard, die landen die het dichtst aan het oostelijk blok grenzen verreweg het meeste risico laten dragen, de Bondsrepubliek dus in het bijzonder. ADENAUER heeft dat MACMILLAN dezer dagen schriftelijk in bijzonder duidelijke vorm laten weten, en daaraan toegevoegd, dat hij bereid is om na zijn vakantie MACMILLAN in Londen te bezoeken, teneinde de zaak nog nader te bespreken en als het kan op te helderen. Op dit punt bestaat nu tussen ADENAUER en Von ECKARDT een zeker meningsverschil. Von ECKARDT is van mening, dat de Bondsregering bereid zou moeten zijn de Engelsen in deze kwestie iets meer tegemoet te komen. Klaarblijkelijk ziet hij het gevaar dat ADENAUER aan MACMILLANs plannen hecht dus ook minder groot. Daarbij heeft het ADENAUER geïrriteerd, dat Von ECKARDT de pers in zo positieve zin over de in Bonn met MACMILLAN gevoerde besprekingen heeft ingelicht, en hij heeft dan ook het nodige gedaan om achteraf duidelijk te maken hoe hij zelf over de Britse politiek denkt. Von ECKARDT heeft zich daardoor gedesavouéerd gevoeld. Overigens is hij werkelijk ziek en van een diplomatieke ziekte in de engere zin des woords is dus geen sprake.

ADENAUER gebruikt intussen de herenigingseis steeds als een middel om westelijke plannen

waar hij een bijzonder gevaar voor de Bondsrepubliek in ziet, praktisch onuitvoerbaar te maken.

- Door zagsman werd aangeduid doch niet uitgesproken, dat zo de nadruk moet worden geïnterpreteerd, die ADENAUER in het openbaar debat en in het diplomatieke verkeer telkens weer op "hereniging" legt: niet omdat hij dat realiseerbaar acht, maar omdat hij daarmee, en vooral met de koppeling van die eis aan ontspanningsplannen, hoopt risico's van de Bondsrepubliek af te wenden.

Tweede week april 1959.